

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

1949. gads

Gods, kurš īnese ļūti daudz cylvāku likteņūs lelus pōrdzeivojumus. Beja ļūti saspryntgs laiks. Apkōrtejā sabīdreibā beja jytutama nūmōkteiba, naziņa, kas tagad nūtiķs myusu zemeitē. Tūlaik as strōdōju Atašinis starppogostu valsts sāklu inspekcējā, kai vadeitōjs. Dzeivōju inspekcējs mōjā, kura atrodōs 1,8 km attōlumā nu Atašinis pogosta noma un 300 m nu Atašinis dzelzceļa stacejys un posta ākas. Kūpā ar mani dzeivoja muna mōseņa Helēna (10.08.1926.-26.11.2000., apb. Laucīnes kopsātā Talsu raj.). Jei inspekcējā strōdōja par laboranti. Vēļ inspekcējā strōdōja divys meitenis, kuras dzeivōja kaimiņa J.Stalīdzāna ģimēnis mōjā.

Inspekcējas mōjā kūpā ar mani dzeivōja Atašinis pog. ģirkņa agronom- malnavīts Antons Žubulis. Mēs vīnlaiceigi absolvējom Malnavas tehnikumu 22.08.1948.g.

Muna dorba apkalpis zonā ītļpa Atašinis, Stērnines un Borkovys pog. Dorbs saistejōs ar bīžim izbraukumiem pa zonu.

19.03.1949. mani izausēca Viļānu apr. Lauksaimnīceibys nūdaļis agronoms Dukulis, kurš mani nūsyuteja iz Gaļānu pog. kolkozim nūslēgt ar jim un Viļānu MTS (mašīnu iznomāšanas stacija) leigumus par pavasora sējys dorbim. Pīcu dīnu laikā beju vairōkūs kolkozūs, bet leigumu nanuslēdžu ni kur, jo kolkozu valdīs veiri napīkryta leiguma slēgšonai, motivejūt tū, ka pošim pīteikūt dorba zyrģu un dorba reiku.

Tymā godā zīma Latgalē beja ļūti bogōta ar snīģu. Šajōs dīnōs ļūti daudz cylvāku tyka noreikōti šķūtīs, tys ir, jim beja jōrkū-jōteirej snīģs nu ceļim, lai varātu braukt automašīnes. Dīmžāl cilvēki navarēja paredzēt, ka pa šū ceļu daudzajim nu racējim īsōksīs „Golgāta ceļš” uz tōļu Sibireju.

Atmynūs, ka tymā laikā pyrms izsyuteišonys apkōrtejā sabīdreibā, gon skūlōs, gon zemņiki sātōs un cytur beja jytometri, radzams trauksmaini nūmōcūšu un nalobu nūjautu laiks. Daudzi cylvāki dryumi, nūspīsti. Jū acīs bailis un jautōjums. Kas nūtiķs? Naziņa par reitdīnu, jo cylvāki atcerējos 1941. goda nūtykumus.

Nedēļu pyrms 25. marta pa dzelzceļu Reigas virzīnī, pōrsvorā nakts laikā, brauce preču vilcīņu sastōvī, kuru vagonu jūmtūs īreikoti škurstinī. Vītejī īdzeivōtōji navarēja saprast šū kusteību, voi teik pōrvītota armeja, voi byus kaut kaidi nūtykumi.

Agronomu A. Žubuli 24. martā pulks. 16 izausē iz Atašinis pog. nomu. Mes inspekcējas darbinīki bejom naziņā. Beja milzeigs īkšejais satraukums. Navarēja saprast, kōpēc naatgrīžas Antons. Mēģinōju zvaneit, bet postā pie telefona sēdēja krīvu zaldats. Sakari beja slāgti.

Vokarā nu Rudzātiem-nu sovas sātys atbrauce muns tāvs Pīters Būmanis (1895.-1990., apd. Veļķu k. Tukumā). Jis atvede mums pōrtyku. Zyrģu (myusu melneiti) nūvītōja pie kaimiņa Jōņa Staleidzāna, bet pats nakti aizbrauce iz Reigu pi dāla Konstantīna (6.06.1930.). Tur jis gribēja kōrtot sovu „kulaka” budža lītu. Vinlaiceigi tāvs apmeklēja juristu Juri Pabērzi (ar kū beja pazeistams nu agrōkim laikim). Tys tāvam īteice nakavejūši pazust nu Latvejas, jo pošreiz nūteikūt īdzeivōtāju izvesšona iz Sibireju. Šimā laikā pīlsātņiki muka iz laukim, laucinīki iz pīlsātōm. Reigā tāvam tyka zynoms, ka ģimēne arastāta un izsyuteita.

Lai myusu ģimēne nikaidi bōģōtnīki nabejom, tūmār padūmju varai bejom nalobvēleiga ģimēne. Jo muns tāvs beja Latvejis breiveibas cīņu dalībņiks, aizsorgs, Rudzātu pog. vacōkais nu 1923.-1940., ari 1,5 goda vōcu laikā, tod jū atbrīvoja nu omota par vōcu varys lykumu napildeišonu (vairōku ģimeņu nanusytēišonu uz Salaspīls nūmetni it kō par nūdovu napīļdeišonu) un jū nūsūdeja ar 2 nedēļu aresta vai 50 reismarkom naudā.

Ari myusu ģimini izsyuteja iz Sibireju. Vyspyrms sovā sāta Rudzātu pog. Byumaņūs 25.03. 1949. apcītynōja mōti ar mozū brōleiti Edmundu 4 un mōsenu Silvijū 10 godu vacumā. Jūs aizvede iz Leivōnu dzelzceļa staceju.

Tur pīvīnōja mōsu Leokādiju, kuru arestēja Leivōnu vydusskūlā nu 10-tōs klasīs.

Nu Leivonu stacejis izsyuteja cylvākus nu Leivōnu Rudzātu un Vōrkovys pogostim. Leivōnus izsyutamū vagonus pīvīnōja izsyutamū vilcīņam nu Talsu apriņķa Stendes stacejis. Jūs aizvede uz Tomskas apg. Pyškino-Trojckij rajonu un izvītōja pa kolhozim un citom vītom. Reigā Tāvs apmeklējūt dālu Konstantīnu 26. marta vokorpusē (kurš dzeivōja PRA skulņiku kūpmītņe).

Tymā laikā Konstantīna istabas bīdri skotūtīs pa lūģu ierauga, ka nu īlas caur vōrtim īt čekisti (zilcapures) un īt iz kūpmītņi. (Turpinājums 11. lpp.)

Svešumā lauztī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņis)

(Sākums 10. lpp.)

Šajā breidī Konstantīns palin zam gultys. Tāvs sēdēja iz krāsla. Jōpizeimej, ka tāvam beja sērmi moti jau nu 45 godim, bet tagad jam vēļ tik 54 godi. Kūpmītnes istabēnā īnoce čekisti kūpā ar kūpmītnes komendantu. Jī prosa pēc Konstantīna Būmaņa. Zāni soka, ka Būmanis aizģōjs iz kino. Šū breidi tētīs ļūti pōrdzeivōja, jo kuru kotru breidi čekisti jam varēja pōrbaudeit dokumentus. Likteneigi, tys nanutyka un šī aizģōja. Nūģaidejūši kōdu laiku tētīs ar dālu devēs iz Reigys staceju lai brauktu iz sīvas (munys mōtis dzimteni- Boltkrīveju (bejušū Pūlejis daļu).

Atašini pec tāva aizbraukšonys as ar mōseņu pavadejom namīra pylnu murgainu nakti. Iz reita pusi beja dzēržama braucūšu automašīnu trūkšņi. Nu reita ap 10-tim atģōja kaimiņš un soka, ka nūteikūt cylvāku veššona. Pēcpusdīnā pōrnōce agronoms Antons Žubulis. Jis beja galeigi moraliski satriķts par vysu nūteikūšu un jis stōsta. „Vokorpusē, kod jys un pōrejī uzaicinōtī īsarodušīs pogosta nomā, tod ar jim izvastys pōrrunys par pasōkumim pogosta dzeivē. Par teicamu sasagatovōšonūs pavasora sējys dorbim.un par kolhoza dybnošonu. Pōrrunys turpynōjos leidz pulkstyns 23-24. Prūjam ni vīns natyka laists, jo gaidūt pōrstōvi nu apriņķa. Tys asūt aizakavejīs, jo ceļā salyuzuse mašīne. Pogosta pogolmā beja sadzeiti daudzi šķūtnīki ar zyrģu pajyugim rogovōs un ap pušnakti pogosta pogolmā sabraukušys vairōkys automašinis ar karaveirim. Daļa nu jim sagōja pogosta nomā. Mums visim sapulcynōtajim beja nūjauta, ka nūtiķs kau kas slykts. Pulkstins 3-jūs nakti visim sapulķis dalībņikim tyka paziņots, ka vysā republikā teik veikta „kulaku un citu navālamu ģimeņu” pōrvītošana-izsyuteišona iz attōlajim Krīvejas apģobolim. Visim tyka sadaleiti pīnōkumi pogosta ģimeņu izsyuteišonā. Antons un vēļ krīvu tauteibys pōrstōvs nu Viļānu apriņķa beja nuzeimōti braukt šķūtnīku pajyugūs karaveirim leidzi iz izsyutamū sātu. Antons bejis īdaleits pēdējā grupā. Jim beja izdūts apraksteit izsyutamōs ģimēnis montu. Antons pastōsteja taidu epizodi. Kod izsyuteitōju grupa ap 4-rim nu reita iesarodušīs vīnā sātā, kura beja 1,5 km

tōlumā nu pogosta centra. Tyka uzmydnyōta skūlūtōju ģimeņa. Apcietinōšansys grupys komandīrs ģimeņai deva 30 minūšu laika, lai apcītynōtī varātu savōktīs ceļam. Sīvīte saceja, ka jai nav jāatbiļd par veira padareitū. Nu uztraukuma jei nu rūkas nūģēme sovu zalta pulkstynu, tū nūlikūt iz nakts

Piemēnkis izvestajiem Līvānos.

skapeiša, histeriski raudōja un saceja, ka nikō navajagūt, jo myusus nūlikvidēsūt. Jōs mozais bērņens apsačere mōtei ap kōjom un leidzi gauži raudōja. Karaveiru komandīrs beja ļūti ļjiuteigs, jis lyka karaveirim savōkt pēc īspejis vairōk drēbes un produktus'. Pēc arastātū aizvešonys jī divatā palykuši uzskaitējuši vysu izsyutamū montu. Krīvs vēļ sameklējs ādamū un pačds, ar montu sarokstu aizģōja prūjom, bet maņ jys lyka palikt. Pēcpusdīnē maņ paziņoja, ka varu īt iz mōjom”.

Vēļ Antons pastōsteja epizodi. Tys nūtyka apmāram divi mēneši atpakaļ pyrms cylvāku izsyuteišonys. Viļānu aprinka lauksaimnīceibys nūdaļys vadeitōjs **Balabanovs** jam kai ģirkņa agronomam lyka nūlaseit pīrkšlasejumu Atašinis pog. īdzeivōtōjim. Marinzis skūlā tyka sapulcynōti pogosta zemņiki, kurim maņ beja jōnulosa pīrkšlasejums „**par zemņiku pīrkšrūceibom saimnīkōjūt kolkozūs nakai vinsātōs**”. Pēc muna pīrkšlasejuma apriņķa partejis pōrstōvs **Sveķe** (kurs vālōk strōdōjs Daugavpīlī) saceja, ka pīrkšlasejums ļūti slykts, jo nāasmu pasacejis golvonū „**pateicūtīs kolhozim Padūmju savīneiba uzvarējusi fašistu-vōcejis karaspāku**”.

(Turpinājums sekos)

Jānis Būmanis, 18.02.2009.g.

(Publicējot tekstus latgaļu valodā, saglabāta autoru rakstība. „G.T.”)